

UZASADNIENIE
DO PROJEKTU UCHWAŁY
W SPRAWIE ZNIESIENIA FORMY OCHRONY PRZYRODY
DLA DRZEWA POMNIKA PRZYRODY
NA TERENIE GMINY CIESZYN

Zgodnie z art. 40 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.) pomnikami przyrody są pojedyncze twory (lub ich skupiska) przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. W myśl art. 44 ust. 1 i ust. 3 ustawy o ochronie przyrody zarówno ustanowienie pomnika przyrody, jak i zniesienie tej formy ochrony przyrody następuje w drodze uchwały rady gminy, przy czym projekt uchwały wymaga uzgodnienia – zgodnie z art. 44 ust. 3a ustawy – z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Z zapisów art. 44 ust. 4 przytoczonej powyżej ustawy wynika, że zniesienie tej formy ochrony przyrody może nastąpić w razie utraty wartości przyrodniczych i krajobrazowych, ze względu na które ustanowiono formę ochrony przyrody, lub w razie konieczności realizacji inwestycji celu publicznego w przypadku braku rozwiązań alternatywnych bądź zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego. Natomiast w art. 40 ust. 2 ustawy o ochronie przyrody wskazano, że na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Na terenie Cieszyna znajduje się 48 pomników przyrody ustanowionych w latach 1954-2023, a ochroną objętych jest łącznie 101 drzew (stan na dzień 8 lipca 2024 r.). Jednym z pomnikowych drzew jest glediczyja trójcierniowa *Gleditsia triacanthos* o obwodzie pnia 201 cm, rosnąca na skwerze na Pl. Teatralnym, na działce nr 90 obr. 42 będącej własnością Gminy Cieszyn (współrzędne geograficzne drzewa: N 49°45'00.3" E 18°37'48.1"). Przedmiotowe drzewo – wraz z glediczyją o obwodzie pnia 161 cm – zostało ustanowione pomnikiem przyrody rozporządzeniem Nr 22/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16 listopada 1998 r. (Dz. U. Woj. Bielskiego z 1998 r. Nr 20, poz. 346) i zarejestrowane w miejskim rejestrze pomników przyrody pod numerem 28 (jako drzewo nr 1). Objęcie ochroną obu drzew nastąpiło z uwagi na ich wyjątkowe walory przyrodnicze, kulturowe, historyczne i krajobrazowe – pomnikowe glediczyje rosną przed ścianą frontową budynku Teatru im. Adama Mickiewicza (dalej Teatr), symetrycznie po obu stronach głównego wejścia do Teatru, podkreślając oś widokową całego założenia (budynek wraz z towarzyszącą zielenią).

W czerwcu br. przez Cieszyn kilkakrotnie przeszły burze z ulewnym deszczem oraz mocnym porywistym wiatrem; zjawiska te miały charakter gwałtowny i uszkodziły lub powaliły wiele drzew na terenie miasta. W dniu 25 czerwca br. stwierdzono u podstawy pnia przedmiotowej glediczyji, od strony zachodniej, wybrzuszenie/podniesienie gruntu (sięgające do ok. 1,5 m) oraz wyraźne przechylenie pnia drzewa w kierunku wschodnim (czyli w kierunku budynku Teatru). Autorzy wykonanej na zlecenie dyrektora Teatru opinii dotyczącej stanu przedmiotowego drzewa stwierdzają, że wybrzuszenie gruntu i przechylenie drzewa wskazują na naruszenie (uszkodzenie, zerwanie) jego systemu korzeniowego, a biorąc pod uwagę uwarunkowania lokalizacyjne (bliskość budynku Teatru, ciągów komunikacyjnych – chodnik, schody, podjazd) oraz asymetrycznie rozwiniętą (w kierunku wschodnim) koronę, drzewo to grozi wywrotem i stanowi zagrożenie bezpieczeństwa ludzi i mienia. Zgodnie z zaleceniami zawartymi w przytoczonej opinii, w celu ograniczenia ryzyka wywrotu lub złamania drzewa w pierwszej kolejności dokonano mocnej redukcji korony glediczyji (w oparciu o uzgodnienie zakresu tych prac przez Radę Miejską Cieszyna w trybie art. 45 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody – uchwała Nr III/35/24 z dnia 26 czerwca 2024 r. w sprawie uzgodnienia prac wykonywanych w roku 2024 na potrzeby ochrony przyrody, polegających na zabiegach pielęgnacyjnych

(cięciach) drzew – pomników przyrody). Jednak prace te nie gwarantują możliwości dalszego zachowania drzewa, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa ludzi i mienia znajdujących się w jego otoczeniu.

W ocenie służb miejskich brak racjonalnych przesłanek do dalszego zachowania drzewa do jego samoistnego, całkowitego rozpadu bądź w formie tzw. świadka (po usunięciu korony). Spełnione tym samym zostały przesłanki do zniesienia formy ochrony przyrody na podstawie art. 44 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody z uwagi na utratę wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz konieczność zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego, a docelowo – usunięcie uszkodzonej gładkiej (w trybie zgodnym z obowiązującym w tym zakresie przepisami, czyli na podstawie zezwolenia Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach). Natomiast odrębnego rozstrzygnięcia – bez związku z projektem przedmiotowej uchwały – wymaga możliwość i zasadność dokonania nowych nasadzeń po ewentualnym usunięciu przedmiotowej gładkiej. Biorąc pod uwagę zabytkowy charakter budynku Teatru oraz towarzyszącej mu zieleni, a także całego układu urbanistycznego śródmieścia Cieszyna, kwestia ta będzie wymagać konsultacji/uzgodnień ze Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Katowicach.

Projekt przedłożonej uchwały został pozytywnie uzgodniony przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach postanowieniem znak WPN.623.30.2024.KB z dnia 16 lipca 2024 r.

Załącznik do

uzasadnienia projektu uchwały Rady Miejskiej Cieszyna w sprawie zniesienia formy ochrony przyrody dla drzewa pomnika przyrody na terenie Gminy Cieszyn – dokumentacja fotograficzna



Gledziczja trójcierniowa, Pl. Teatralny – widok od strony południowej (stan na dzień 27 czerwca 2024 r.).



Gledziczja trójcierniowa, Pl. Teatralny – widok od strony północno-zachodniej

(stan na dzień 27 czerwca 2024 r.).



Gledziczja trójcierniowa, Pl. Teatralny – wybrzuszenie gruntu u podstawy pnia, widok od strony południowej (stan na dzień 27 czerwca 2024 r.).



Gledziczja trójcierniowa, Pl. Teatralny – wybrzuszenie gruntu u podstawy pnia, widok od strony północno-zachodniej (stan na dzień 27 czerwca 2024 r.).